5. při nezletilcích, vysloví-li se soud poručenský proti dobývání pokuty ze jmění a příjmu jeho;

6. když úřad nalézající neuloží část obnosu, za který jiný ručí, ručiteli (§ 116).

V. Zkrácení vězení.

Vězení lze zkrátiti, hrozí-li úpadek živnosti pachatelově neb jeho rodině; v tomto případě se vězení zostří nebo přemění v tuhé vězení. Vězení lze zkrátiti v tomto případě pod nejnižší míru, avšak nikoliv pod 24 hodin (§§ 122 a 123 tr. z. důch.).

VI. Nepřípustnosť vězení.

Osoby, jež po zákonu ručí za přestupky důchodkové jinými osobami spáchané (rodiče, poručníci, manžel), nelze odsouditi do vězení pro tuto jejich povinnosť ručení, jež pozůstává jen v plnění (konání) (§ 138 tr. z. důch.).

VII. Prominutí trestu vězení.

1. Trest vězení lze prominouti, jsou-li zde zvláštní polehčující okolnosti nebo poměry zvláštního ohledu hodné (§ 474 lit. *a* tr. z. důch.).

2. Jestliže se původce nebo spoluvinník důchodkového přestupku ještě před dokonáním tohoto nejen činně přičinil, by zachránil provedení činu tohoto, neb jej překazil neb odvrátil škodu, kterou mohl způsobiti, nýbrž též sám věc oznámil, dříve než byl přestupek dokonán a dříve než úřady důchodkové byly zpraveny o úmyslu pachatelově, takže dokonání přestupku bylo zabráněno nebo pachatel s předmětem přestupku neb aspoň předmět přestupku sám byl za příčinou zákonného řízení trestního postižen anebo při náležité pozornosti mohl býti postižen, aniž původce neb spoluvinníci zavinili, že postižení bylo opomenuto, nebudiž na tyto osoby uvalen trest vězení (§ 476 tr. z. důch.).

VIII. Ostatní zvláštní předpisy.

Kdo byl zadržen pro důchodkový přestupek, může žádati za jistých zákonných podmínek, by proti němu bylo upuštěno od výkonu zákonného řízení. Této žádosti nesmí býti vyhověno, jde-li o důchodkový přestupek, na který zákon ukládá trest vězení (§ 545 tr. z. důch.). Je-li osoba odsouzena k trestu vězení v době, kdy má se rozsudek vykonati, na duchu chorou neb jinak těžce nemocnou neb těhotnou, odloží se výkon trestu vězení až do uzdravení nebo porodu (§ 91 tr. z. důch.). Zmírní-li vyšší úřad k odvolání neb k žádosti o milosť podané odsouzeným trest vězení a nalézá-li se odsouzený ve vazbě, v čítá se do doby trestu doba, kterou strávil odsouzený ve vazbě ode dne, kdy mu byl prohlášen nález až do dne, kdy mu bylo oznámeno rozhodnutí o odvolání nebo žádosti o milosť (§ 892 tr. z. důch.). Náklady spojené s výživou, potřebným šacením a nemocí odsouzeného nahradí se trestnici potud, pokud nejsou nahrazeny prací trestance, ač-li ovšem tato místa má (§ 931 tr. z. důch.).

Věznice vojenské.

I. Pojem a roztřídění.

Věznice vojenské jsou ústavy, ve kterých chovají se osoby nalézající se na základě opatření soudů vojenských ve vazbě vyšetřovací nebo ve vazbě trestní. Co do rozdělení jich sluší uvésti:

1. Vojenské trestnice, kdež odpykávají si provinilci trest žaláře nad dobu jednoho roku.

2. Vojenské věznice v užším slova smyslu, k nimž náleží opět

a) v ě z e n í p o s á d k o v á (garnisonní), jichž se používá netoliko k vazbě osob soudem odsouzených pravidelně k trestu žaláře do jednoho roku trvajícího, nýbrž pokud jde i o vazbu vyšetřovací,

b) v ě z e n í p o l n í, jež zřízena bývají v případu mobilisace vojska nebo jednotlivých jeho částí při vojenských soudech armády.

Vojenské trestnice jsou v Möllersdorfu, dále v těchto pevnostech: v Terezíně, v Komárnu, v Aradu, Oseku a v Petrovaradínu. Těchto pět posledních vojenských trestnic nazývá se »pevnostní trestnice.«

II. O r g a n i s a c e.

Velitelem pevnostní trestnice jest dotyčný místní velitel, jemuž po boku stojí některý důstojník místního velitelství jakožto důstojník inspekční. Službu zdravotní obstarávají vojenští lékaři dotyčné posádky, správu duchovní pak buďto vojenští duchovní místní, nebo není-li jich, podpůrně civilní duchovní. Příslušná ustanovení o tom vydává vojenské teritoriální velitelství. Pokud jde o roztřídění a propouštění trestanců jsou vojenské trestnice (pokud se týká, pevnostní trestnice) podřízeny v záležitostech trestanců přímo říšskému ministerstvu války; pokud jde však o způsob nakládání, dále ve vojenském ohledu v záležitostech osobních, jež říšské ministerstvo války nenařídilo, příslušnými jsou vojenská teritoriální velitelství (v pevnostech cestou příslušného pevnostního velitelství), a konečně ve směru služby správní podřízeny jsou vojenské trestnice intendancím sborovým (pokud se týká, intendancím vojenského velitelství).

Každému soudu garnisonnímu přiděleno jest vojenské vězení (resp. věznice). Říšské ministerstvo války nařizuje dle potřeby zřízení nebo zrušení věznic vojenských. Posádková vězení označena bývají dle sídla svého a rozdělují se dle potřeby — podobně jako soudy — na oddělení (sekce). Ve vězeních posádkových přechovávají se nejen osoby nacházející se ve vyšetřovací vazbě u soudů posádkových a ti, kdož byli jimi odsouzeni ke kratším trestům na svobodě, nýbrž i ony osoby, kteréž sem ve zvláštních případech poukáže říšské ministerstvo války nebo nadřízené vojenské teritoriální velitelství.

III. D o h l e d.

Dle rozsahu jsou věznicím vojenským přikázáni jeden nebo dva profosové a kromě toho náležitý počet klíčníků jakožto personál dozorčí. Profosové tvoří zvláštní skupinu zřízenců vojenských a mají svůj konkretální status, v němž jsou jako šarže vrchní štábní důstojníci 1. a 2. třídy, štábní profosové a profosové. Jsou to vesměs osoby vojenské dostávající gáži (t. zv. gažisté), nejsou zařaděny v nižádnou třídu služební, co se pak týče poměru nadřízenosti a podřízenosti jsou na stejném stupni jako kadeti zástupci důstojníků, nenáleží však k moci branné a skládají zvláštní přísahu byvše jmenováni. Pro profosy platí ustanovení disciplinárního trestního předpisu pro vojenské úředníky c. a k. vojsko. Profosové podřízeni jsou přednostům soudů (velitelům vojenských trestnic) a orgánům povolaným od soudů ku přehlížení služby dozorčí a jsou též k auditorům přiděleným u soudů vojenských v poměru podřízenosti. Z několika profosů zřízených u určité věznice vojenské jest bezprostředním představeným ostatních onen profos, kterému svěřena v ústavě správa. Ku podpoře profosů ve službě dozorčí přidělují se trestnicím pevnostním nadklíčníci ze šarže závodčích nebo stejných šarží a dále klíčníci ze šarže desátníků nebo svobodníků, pokud se týká, osob jim se rovnajících.

Polní vězení označena jsou podle příslušných armádních sborů, k nimž jsou přidělena. Osobní status vězení těchto upraven jest organickými předpisy pro armádu v poli. Zřídí-li se v určité pevnosti válečnou výzbrojí opatřené zvláštní posádkový soud, jehož tam v čas míru nebylo, dojde též ku zřízení zvláštního posádkového vězení ve smyslu předpisů o výzbroji válečné.

IV. Další nařízení o vojenských věznicích.

Oběžním nařízením říš. min. války ze dne 10. října 1877 čís. praes. 3769 norm. věst. kus 53 čís. 202 a na základě nejv. rozh. ze dne 23. srpna 1877 vydán byl nový předpis pro vojenské věznice; oběžním nařízením pak ze dne 11. března 1882 praes. č. 1303 norm. věst. kus 11 č. 29 vydaná byla veleobsáhlá instrukce o správě a účtování ve věznicích vojenských. Prve zmíněný předpis z r. 1877 vytýká předpisy o vnější a vnitřní povaze žalářů a vězeňských místností, o ubytování nemocných vězňů, o nakládání vězni a jich věcmi při uvězňování, o podmínkách uvěznění osoby zatčené; dále stanoví se tu způsob a povinnost činiti sdělení ohledně vězňů, jestliže se odevzdávají jiné věznici vojenské, předpisy o protokolech ohledně osob uvězněných, o nakládání a roztřídění (klasifikaci) trestanců, jich oděvu, stravování, zaopatření osob odsouzených k vězení profosů, předpisy o zdravotních opatřeních, o prosbách a stížnostech, o nakládání s trestanci civilními a oněmi osobami vojenskými, kteréž odpykávají si ve vojenských věznicích tresty nalezené soudy civilními, o zakročení proti vzpurným a uprchnuvším, o tom, jak dlužno se zachovati, zemře-li vězeň, o výkonu trestu, o prostředcích ku polepšení trestanců (služby boží, vyučování, zaměstnání, práce pro potřeby vojenských věznic, o odměňování trestanců nepoklesnuvších více, účtování s podíly mzdy, odměny trestanců), dále předpisy o době pracovní, oznamování trestanců dodaných a propuštěných, občasné poměry, průkazy a propuštění, o správě věznic vojenských, o trestním oprávnění přednosty vojenské věznice, o spoutání vězňů.

Oběžním nařízením ze dne 14. března 1878 odd. 4. č. 445, jakožto dodatkem ku předpisu o vojenských věznicích (uveřejněnému oběžním nařízením ze dne 10. října 1877 praes. č. 3769) vydány byly řády domácí a to:

1. pro trestance žalářní I. kategorie se zvláštním dodatkem o způsobu nakládání vězni ve vyšetřovací vazbě se nalézajícími, pokud nenáleží k mužstvu;

2. pro trestance žalářní II. kategorie chované ve věznicích vojenských, dále pro trestance a osoby nalézající se ve vazbě vyšetřovací, pokud náležejí k mužstvu;

3. pro trestance žalářní II. kategorie ve vojenských trestnicích vydána byla oběžním nařízením říš. min. války ze dne 7. března 1879 odd. 4 č. 407 nová instrukce pro přednostu a inspekčního důstojníka vojenské trestnice, dále pro inspekční důstojníky pověřené vrchním vedením a dozorem ve věznici vojenské, dále předpisy o chování se dozorčích orgánů ve věznicích vůbec, zejména pak pro vrchní štábní profosy, štábní profosy a profosy, nadklíčníky a klíčníky.

Nařízením říš. min. války ze dne 4. prosince 1875 č. 2388 odd. 4 oznámeno k dodatečnému povšímnutí veškerým sborům trupovým a vojenským ústavům, že dlužno prve dožádati se rozhodnutí velitelství gene-

rálního a spolu připojiti příslušné spisy, kdykoli běží o výkon trestu vysloveného proti nějaké osobě vojenské se strany soudu civilního. Nařízením říš. min. války ze dne 20. března 1876 č. 625 odd. 4 nařízeno, že smí býti jen tehdy vykonán trest na osobách vojenských odsouzených některým soudem v královstvích a zemích na radě říšské zastoupených k žaláři nebo vězení, avšak povolaných k aktivní službě vojenské ještě před nastoupením trestu, když dotyčný soud civilní požádá o výkon trestu rozsudkem prohlášeného. Nařízením říš. min. války ze dne 9. června 1883 č. 923 odd. 4 prohlášeno bylo ve shodě s král. uherským ministrem spravedlnosti, s král. chorvatsko-slavonskou vládou zemskou a pokud se týká, s c. k. min. spravedlnosti toto: K žádosti úřadu civilního může býti odbyt ve vojenských soudních vězeních trest na svobodě nemající trvání nad dobu jednoho roku, na kterýžto trest právoplatně nalezly král. uh. soudy proti osobám vojenským v aktivní službě pro nějaký trestný čin, jehož se dopustily osoby ony prve, než vstoupily ve svazek vojenský nebo po čas poměru neaktivního. Nařízením říš. min. války ze dne 25. července 1884 č. 1447 odd. 4 ustanoveno, že tresty na svobodě vynesené uherskými soudy civilními proti aktivním osobám vojenským a netrvající déle osmi dnů mohou býti odbyty místo ve věznicích posádkových a jinakých trestnicích soudů vojenských ve vězeních sborů trupových (pluků atd.), kterézto sbory povolány jsou vykonávati disciplinární tresty vězení a eventuelní vazbu preventivní; ustanovení toto má platnost ve všech oněch případech, kde příslušný soud vojenský jest příliš vzdálen od sboru, kterému odsouzenec přináleží. Nařízení říš. min. války ze dne 23. dubna 1884 č. 572 odd. 4 vytýká předpisy o tom, jak sluší se zachovati v těch případech, když žádají bosensko-hercegovinské soudy civilní úřady vojenské o výkon trestu na svobodě vyneseného proti osobě vojenské nastoupivší aktivní službu. Oběžním nařízením říš. min. války ze dne 26. března 1878 č. 593 odd. 4 ustanoveno, že tresty pro přestupky důchodkové, ku kterým odsouzeny byly osoby vojenské příslušnými soudy, mohou býti odpykány ve věznicích vojenských. Nařízením ministerstva zemské obrany ze dne 10. března 1888 č. 146 ustanoveno, že dlužno v civilních trestnicích odbývati tresty na svobodě, k nimž odsouzeny byly soudem vojenským v čas míru osoby zeměbrany (zemských střelců).

Oběžní nařízení říš. min. války ze dne 18. února 1869 č. 633 odd. 9 vydalo předpisy o výkonu trestu žaláře, k němuž kdo odsouzen byl některým soudem škádry (t. j. oddělení loďstva) nebo některým soudem lodním.

Věznictví.

I. Pojem a rozdělení.

Věznictví zahrnuje všechny ústavy, jež zařizuje a vydržuje stát, by v nich choval osoby, které se prohřešily proti řádu právnímu. Věznice jsou místnosti k tomuto cíli zřízené, v nichž se přidržují jmenované osoby na úřední rozkaz a pod úředním dohledem. Rozeznáváme:

a) policejní vězení, kde odpykávají trest osoby, jež byly odsouzeny pro policejní přestupky k trestu vězení aneb kde se prozatím chovají osoby, jež jsou v podezření, že dopustily se porušení práva, by byly vydány příslušnému úřadu trestnímu;

b) vyšetřovací vězení, v nichž uvězněny jsou osoby, proti nimž je zavedeno soudní vysetřování, by zabráněno bylo útěku a dorozumění se (kollusi);